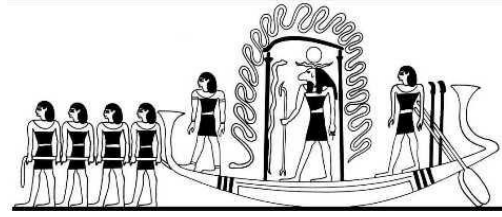

MEHEN Nieuws (50)

9 februari 2019

MEHEN, Studiecentrum voor het oude Egypte

Beste donateurs en liefhebbers van het oude Egypte,

De tijd gaat snel, dit is alweer nummer 50 van het Mehen Nieuws, hopelijk op weg naar nummer 100. Het jaar 2019 is goed begonnen met mooi bezochte lezingen over “Muziek in de oudheid” en “Herrie in het hiernamaals”. De eerstvolgende lezing is van Yvonne Buskens over “Poent” op vrijdag 22 februari in Den Haag.

Vorig jaar had Mehen ruim 160 donateurs. Tot nu toe hebben zich voor 2019 bijna 100 donateurs aangemeld. Indien u nog geen donatie heeft overgemaakt dan kunt dat uiteraard nog steeds doen. U weet, u ondersteunt de egyptologie ermee. In 2018 heeft Mehen een bedrag van bijna € 15.000,= kunnen doneren. Zie voor de donaties die Mehen heeft gedaan sinds 2011 de website <https://www.mehen.nl/stichting/donaties/>.

Herrie in het hiernamaals: Amdoeat, 8^e uur, 4^e hol met het geloei van een bronstige stier

Onderwerpen in dit Mehen Nieuws:

- lezingen- en cursusprogramma (aankomen via de website, daar staan ook de prijzen)
- reisverslag van Marianne Goes van de Mehenreis in oktober/november 2018
- reizen in 2019
- tentoonstellingen (Ingrid van Sprakelaar)
- in memoriam prof. dr. J.F. Borghouts
- verkoop boeken

Lezingen- en cursusprogramma

Vrijdag 22 februari 2019 om 14.30 uur te Den Haag, Mehen Studiecentrum
Op ontdekkingsreis naar Poent. Door Yvonne Buskens

Vrijdag 26 april 2019 om 14.30 uur te Den Haag, Mehen Studiecentrum
Afbeeldingen van het paard in het oude Egypte. Het verschil tussen hoe ze zijn afgebeeld en wat er is afgebeeld. Door Lonneke Delpeut MA

Deir el-Bahri, een hut op palen in Poent, en een stèle uit Assiout in Berlijn (foto's Jan Koek)

In het kader van de tentoonstelling "Goden van Egypte" (12 oktober 2018 t/m 31 maart 2019) in het RMO te Leiden zal Mehen nog de volgende lezing geven.

Woensdag 20 maart 2019 te Leiden, RMO, Leemanszaal, 14.00 uur – 16.30 uur
Volksgeloof in Assiout tijdens het Nieuwe Rijk. De Salakhana-stèles. Door Jan Koek

Zie voor meer informatie, toegangsprijzen en aanmeldingsformulieren www.mehen.nl

Mehendag zaterdag 22 juni te Leiden

De Mehendag is deze keer niet op de laatste zaterdag van juni i.v.m. de beschikbaarheid van onze gastspreker prof. dr. Olaf E. Kaper, die een lezing zal geven over "De kleding van de farao". Jan Koek zal spreken over "De rol van de schorpioen in het oude Egypte".

De Mehendag vindt plaats in het Lipsiusgebouw van de Universiteit van Leiden, zaal nr. 028. Cleveringaplaats.

Reisverslag Mehen najaar 2018 door Marianne Goes

Verslag van de reis naar de Fajoem en het Nassermeer, 25 oktober t/m 8 november 2018

De Fajoem! Een oase, die geen oase is. Jachttaferelen uit het Oude Rijk, slimme waterwerken en piramides uit het Middenrijk, volop Grieks-Romeinse overblijfselen, nog steeds de moestuin van Cairo- en niet eenvoudig om als individuele reiziger toegang te krijgen tot de sites. Dus een grote groep van dertig enthousiaste egyptologie-liefhebbers gaat het avontuur tegemoet.

Vrijdag 26 oktober: deze eerste dag bezoeken we enkele sites in de omgeving van Cairo. We verruilen de drukte van de stad voor de stenige woestijn. Na enig heen en weer rijden over smalle paden bij

Aboe Roasj ligt hij dan voor ons: de piramide van Djedefra, zoon van Choefoe. Behoorlijk geërodeerd, indrukwekkend diepe sleuf in het midden, een “boatpit”, een in 2000 ontdekte satellietpiramide. In de verte zijn de drie piramides van Gizeh te zien. Hobbelen door dorpjes, langs kanaaltjes vol afval waar de koereigers overheen lopen richting Zawajet el-Aryan.

De piramiden van Gizeh van Aboe Roasj (foto Jan Koek)

Na 1 ½ uur zoeken blijken noch onze gids Ahmed, noch de chauffeur enig idee te hebben waar de site zich bevindt. Jammer van de verloren tijd! We rijden maar door naar Aboesir, naar de piramides van Sahoere, Neferirkare en Nioeserre (5^e dyn.). Helaas, als we aankomen blijft het hek dicht. Na veel gesoebat mogen we de zonnetempel van Sahoere (en dat alleen!) bekijken en worden we er na een half uurtje alweer uitgejaagd, want ons bezoek is “illegaal”. Ik wil niet eens weten hoeveel baksjish hiervoor is overhandigd.

Voor de lunch stoppen we bij een pretpark, om 14.00 u. weer op weg, onduidelijk waarheen. Ons reisdoel blijkt Memfis te zijn, dat gepland stond voor onze laatste dag. De “Historical walking trail” is helaas nog (of weer?) gesloten. Terug naar Cairo, vroeg naar bed, want morgen vertrekken we vroeg naar de Fajoem.

De Fajoem

Op de kaart is dit een groot groen gebied en toch geen oase. Strikt genomen is de Fajoem (Koptisch; Pa iom = het meer) een depressie in de woestijn, gevoed door de Bahr Youssef, een zijtak van de Nijl. Deze bracht water en vruchtbaar slib naar het van oorsprong droge gebied. Er was dan ook al vroeg sprake van landbouw. In het Oude Rijk werd dit gebied “Ta-Sje”, Het Land van het Meer, genoemd. De koningen uit het Middenrijk ondernamen grootse projecten op het gebied van watermanagement: een dam en een reservoir leverden grote gebieden aan vruchtbare, goed geïrrigeerde landbouwgrond op. Het is dan ook een gouden tijd: Amonemhat I die opdracht gaf tot het graven van kanalen en het grote Moeris-meer creëerde; Senwosret I die door ingenieuze waterwerken het arsenaal aan landbouwgrond nog meer vergrootte; Senwosret II die de arbeidersstad El Kahoen vlakbij zijn piramide in Lahoen stichtte; Amonemhat III, verantwoordelijk voor een groot aantal monumenten en een imposante piramide in Hawara. En dan nog de vele Grieks-Romeinse monumenten: Karanis (Kom Aushim), Tebtynis (Tell Umm el-Breigat), Soknopaios

Nesos (Dimeh), Dionysias (Qasr Qaroen), Bacchais (Kom el-Atl). Deze en nog meer sites staan op het programma!

We vertrekken *zaterdag 27-10* met twee kleine busjes, koffers achterin gestapeld en op het dak gesjord. Na het drukke verkeer de zandvlakte met de asfaltweg als een strakke zwarte streep door het okergeel. Vandaag verheugen we ons op drie imposante piramides die op de route liggen. Tot mijn grote teleurstelling vervalt het bezoek aan Lisjt.

We rijden de Fajoem binnen: akkers, olijfboomgaarden, Pepsi-café bij de moskee. Een keramiekfabriek “Pharaohs Group” en verderop “Pharaohs Fiber”. Koeien, ezels, kleine tractoren die de rijke grond omploegen, een waterbuffel en natuurlijk huizen in aanbouw. We verlaten de weg, volgen een track door het zand. Hawara: de indrukwekkende piramide van Amonemhat III, ooit 68 m. hoog, steil. Ten oosten een groot oppervlak vol puin, scherven, fragmenten- het tempelcomplex dat het Labyrint werd genoemd. Herodotus beschrijft in Historiën II het enorme complex met 12 overdekte hoven, een gebouw met twee verdiepingen en 3000 kamers. Verbijsterend om te zien hoe een modern kanaal dwars door het Labyrint is gegraven. Op het grafveld ten noorden van de piramide ontdekte Petrie een grote hoeveelheid mummies met prachtige Fajoem-portretten, maar daar mogen we niet heen. De grafkamer is ook niet toegankelijk, want die staat onder water.

De piramide van Senwosret II in el-Lahoen ligt hier niet ver vandaan. Na een koffiestop langs velden met sorghum en maïs weer de woestijn in. De “knol” van de piramide is goed te zien. Rond de kern van zandsteen werden ribben van wit kalksteen gebouwd, die weer werden opgevuld met mudbrick. Deze constructie is goed te zien, het schema in het boek wordt werkelijkheid! Achter de piramide liggen acht mastaba’s en een satellietpiramide. Heerlijk weer; soms ontstaat er op de zandvlakte een wervelwindje dat een hoeveelheid zand met een wolkje plastic zakjes als ballonnetjes optilt.

Biahmoe met een van de sokkels van de beelden van Amonemhat III (foto Jan Koek)

Van el-Lahoen rijden we langs het arbeidersdorp Kahoen, door dorpen, langs akkers, suikerriet en palmbosjes tot we het voormalige paleis van koning Faroek, nu de chique Heinan Auberge, bereiken. Het ligt aan de oever van het Birket Qaroen, het grote meer. 's Avonds geeft Jan Koek een toelichting op de onverwachte wijzigingen in het programma. Voor alle sites zijn permissies verleend door het

Ministerie van Oudheden in Cairo. Maar... elke reisroute mag pas 48 uur van tevoren worden aangemeld bij de plaatselijke politie en die beslist dat een site wel of niet bezocht mag worden. Dit was vooraf niet bekend. We mogen nergens vrij rondlopen, moeten met gewapende politiebegeleiding reizen. Geen toestemming, dan wordt waar mogelijk een site bezocht die op een andere dag gepland stond. Jan vervolgt met een inleiding op de geschiedenis van de Fajoem, de Sobek-cultuur en de slangengodin Renenoetet. Het moerassige gebied was een ideale broedplaats voor krokodillen en het is dan ook niet verwonderlijk dat de krokodillengod Sobek hier in verschillende gedaanten werd vereerd: Souchos, Soknopaios, Pnepheros, Sjedet ("Sobek van Sjedet"), Petesouchos.

De volgende dag (28-10) blijkt dat we ook niet naar Tebtynis mogen. We vertrekken en het is enige tijd onduidelijk waar we heen gaan tot het begint te dagen: Biahmoë! Vroege reizigers hebben de kolossale beelden van Amonemhat III nog op de enorme sokkels zien staan. Midden tussen de akkers liggen deze indrukwekkende overblijfselen verscholen. In de 12^e dynastie stond het waterpeil veel hoger en aan de oever van dit grote meer, werden de 11 m. hoge beelden opgericht ter ere van de farao die hier grootse waterwerken liet verrichten. Het is ook mogelijk het begin van een processieweg naar de hoofdtempel in Krokodilopolis (Medinet el-Fajoem). Heel bijzonder dat we dit kunnen zien.

De reis wordt vervolgd, door dorpen waar relatief veel vrouwen hun gezicht geheel bedekken; met onwaarschijnlijk grote witte kolen op het hoofd wiegen ze van de markt naar huis.

Ik heb geen idee hoe we rijden, gelukkig belanden we in Medinet Madi, "City of the Past".

Medinet Madi (foto Ingrid van Spakelaar)

Op de voorbereidingsbijeenkomst heeft Jan Koek al veel over dit complex verteld. Bovendien geeft het kleine museum bij de ingang prima informatie. Een lange allee met sfinxen en leeuwen leidt naar de tempel uit het Middenrijk, gesticht tijdens de regering van Amonemhat III en zijn zoon Amonemhat IV en gewijd aan Sobek, Horus van Sjedet en "de levende Renenoetet van Dja". Een kleine voorhal met papyruszuilen leidt naar het heiligdom met drie kapellen, op een verhoging. Nefroeptah, dochter van Amonemhat, ondersteunt met het schudden van haar sistrum het wijden van de offers aan de slangengodin Renenoetet. Deze tempel uit het Middenrijk staat centraal, alles wat er omheen is gebouwd is Ptolemaeïsch/Romeins. Opvallend is het grote bassin aan de

achterzijde van het complex waar krokodillen werden gekweekt. Onvoorstelbaar dat dit complex in gebruik is geweest tot de 4^e eeuw na Chr.

Een lange, hobbelige rit door eindeloze zandvlakten. Waarheen is even de vraag tot we tenslotte stoppen bij Qasr Qaroen, gesticht in de 3^e eeuw v. Chr., een tolstation voor de karavanen uit Bahariya. Waar we staan is in feite een Romeins fort. Vanaf het dak zijn vage omtrekken in het zand zichtbaar, die veel bebouwing suggereren: de antieke stad Dionysias. Jan Koek geeft 's avonds een interessante lezing over Renenoetet, met aandacht voor haar rol als vruchtbaarheidsgodin, moeder en dodengodin.

Het is inmiddels *maandag 29 oktober* en ook dit wordt een wonderlijke dag. Gisteren zijn we langs de Wadi el-Rayan met de waterval gereden, nu gaan we er opnieuw heen. Aardige waterval, daar niet van, maar het werkelijk interessante van vandaag is de nabijgelegen Wadi el-Hitan, de Vallei van de Walvissen met fossielen aan de oppervlakte. Helaas heeft de politie besloten dat dit vanwege "security" niet doorgaat. Veiligheid? Ah, iemand kan vallen en een been breken. En o ja, jaren geleden is er een politieman omgekomen. Wat nu? De gids suggereert dat we individueel een wandeling rond de berg kunnen maken of een van de vissers kunnen overhalen een boottochtje over het meer te maken en dan aan het eind van de middag weer terug naar het hotel. Pardon? Na hevig protest en een stevige discussie wordt er een andere excursie georganiseerd, naar het Deir el-Manhout, het Makariosklooster. Hoezeer de monniken ook hun best deden en hoe aardig het kleine museum ook was, het nam mijn onvrede over de gang van zaken niet weg. Ik heb veel bewondering voor de flexibiliteit en de positieve instelling van de groep, die zich met veel humor niet uit het veld laat slaan. Er zijn veel ervaren Egypte-reizigers bij, dus we zijn wel wat gewend. Maar "security" lijkt steeds meer een paraplu waaronder allerlei redenen schuilen: te ver, geen zin, te warm, geen tijd, op tijd weer thuis. Daarbij is gerede twijfel gerezen of de benodigde "permits" tijdig door de reisorganisatie geregeld zijn.

's Avonds gaat Jan dieper in op de betekenis van de krokodil in het Oude Egypte; Sobek werd zowel gevreesd als vereerd.

Tempel in Ehnassiya el-Medina (foto Niek Braam)

Dinsdag 30 oktober. De vraag van de dag: "Waarheen zijn wij op weg?" Op het programma staan Heracleopolis Magna, Seila en Kom el-Atl en overall hebben we permissie voor. Maar: "Everything is closed, we will try." We rijden richting Ehnassiya el-Medina; bij een roadblock 8 km. voor

Heracleopolis staan we lang stil. De wegen worden steeds zanderiger. In een uitgestorven dorp stoppen we bij een politiepost, waar wordt gepraat, gekeken, gerookt en diep gezucht. We mogen de bus niet uit en vangen zoveel mogelijk vliegen. Uiteindelijk mogen we naar de site rijden, maar daar moet weer onderhandeld worden met de plaatselijke politie. Het wachten is op de inspectrice, als zij is gearriveerd mogen we verder. En dan blijkt het ook zeer de moeite waard. De tempel van de god Herisjef ligt verzonken in het riet, we banen ons een weg door de vegetatie om de grote cartouches van Ramses II en de afbeelding van Herisjef ("Hij die boven zijn meer is") te bekijken. De bewaker werpt zich spontaan op als gids en wijst ons de weg. Iets verderop, nòg dieper in het riet, ligt het onderste deel van een groot beeld van de zittende Ramses met een kleine Nefertari naast zijn grote voeten. Nog verder een tempel met papyruszuilen en overgroeide graftombes uit de 1^e Tussentijd. Een lange wandeling via een vuilnisbelt met kadavers, kamelenkeutels en kinderluiers brengt ons naar een pas ontdekte tempel, opgebouwd uit blokken uit verschillende perioden, sommige blokken ondersteboven. Cartouches van Senwosret III en Ramses II zijn leesbaar, ook Herisjef wordt gezien. Tot onze vreugde worden we hier door de busjes opgehaald voor de lange rit terug. Inpakken, want morgen vertrekken we weer naar Cairo.

Nu we de Fajoem verlaten nog een opmerking:

Het valt ons wel op, dat de sites waarvoor gewoon een ticket gekocht kan worden "veilig" worden geacht. Plaatsen die weinig bezocht worden (en die voor ons juist zo interessant zijn) en waarvoor van tevoren een permissie moet worden geregeld leveren vaak problemen op. Van de onderdelen in het programma vallen zo'n 12 plaatsen onder deze "moeilijke" sites. We hebben 7 sites niet mogen bezoeken (Lisjt, Seila, Tebtynis, Kom el-Atl, Dimeh, Kasr el-Sagha, en tijdens het 2e deel van de reis Sakkara-Zuid: Pepi I en Djedkare Asosi). Daarnaast zijn er nog 2 die slechts gedeeltelijk bekeken konden worden (Aboesir en later in Sakkara-Zuid: Pepi II). Geen mooie score. Het goede nieuws: we hebben er 5 wèl bezocht (Aboe Roasj, Zawayet el-Aryan, Ehnassyah el-Medina, Biahmoe, en op de laatste dag de Mastaba el-Faraoen) en dat was geweldig.

Woensdag 31 oktober: we gaan weer richting Cairo. De rit naar Karanis is kort. Tot onze verrassing zijn het museum en het opgravingshuis open. Ook het openluchtmuseum ligt er nog mooi bij. Het is een enorm terrein, we beperken ons tot de twee hoofdtempels en het badhuis. De zuidelijke tempel is gewijd aan Pnferos en Petesouchos ("Degene die door Sobek is geschonken"). In de noordelijke tempel zijn ook krokodillenmummies gevonden.

Dan worden we bij elkaar geroepen. Gids Ahmed stelt voor om alsnog illegaal naar Dimeh en Qasr el-Sagha te gaan, zonder toestemming, zonder politiebegeleiding, op eigen risico. Hoe graag we ook willen, we besluiten dit niet te doen want het is totaal onverantwoord. Nog een vraagje: waar haalt hij hier, in Karanis, opeens 4WD's voor 30 personen vandaan? Overigens bleek later dat de sites gesloten waren- en dat ze dit nog steeds zijn.

De rit wordt vervolgd naar Dasjoer, het veilige alternatief. Een corpulente politieman rijdt mee, belt voortdurend. We horen "Dasjoer" en "talatin hulandi" en hopen dat onze Belgische vrienden dat niet erg vinden. We verlaten de brede asfaltweg, langs akkers en enorme dadelpalmsplantages bereiken we de knikpiramide van Snefroe. Eigenlijk mogen we alleen een rondje om de knikpiramide lopen, maar wij willen de causeway af naar de "halfweg"-tempel. De bewaker loopt uiteindelijk met ons mee over de baan van wit kalksteenpuin naar de tempel vol blokken. Een van oorsprong overkoepelde tichelstenen tunnel liep naar beneden, waar ooit het water heeft gestaan.

Lopen naar de nabij gelegen noordelijke piramide van Snefroe mag niet, dus met de bus. Zo'n indrukwekkend monument, deze "rode" piramide. We kunnen de piramide in, een steile gang van 65 m. naar beneden, de eerste kamer. Door een nauwe gang naar een tweede antichambre en een

houten trap op naar de hooggelegen grafkamer. Prachtige, getrapte constructie die de krachten van de enorme steenmassa boven ons zijwaarts afleidt.

Uitrusten doen we in het Cairo Pyramids Hotel, met uitzicht op het megalomane G.E.M. in aanbouw.

De volgende ochtend, *donderdag 1 november*, de stad uit. Opnieuw op zoek naar Zawayet el-Arian. Dankzij de GPS van een van de reisgenoten vinden we de piramide van Chaba (3e dyn.). In feite een onvoltooide piramide, weinig over bekend, wel imposant. De piramide van Neb-ka ligt in het aanpalende militaire gebied. Vervolgens met dezelfde grote bus op weg naar Sakkara-Zuid, tot verbazing van degenen die deze smalle weg kennen. En ja hoor, de bus liep vast. Na veel gedoe zijn we pas later in de middag naar Sakkara-Noord gegaan, iets dat voor 7 november op het programma stond. Een ticket geeft recht op drie “nieuwe” graven. Vooral het graf van Mechoe (begin 6^e dyn.) is zeer de moeite waard, het is een van de kleurrijkste mastaba’s in Sakkara. Een team fotografen van het Griffith Institute in Oxford is aan het werk, zij bereiden een publicatie voor! ¹

De groep zwemt uit, een deel van de groep bezoekt het Serapeum, anderen bekijken bijv. de interessante mastaba van de Twee Broers, uiteindelijk ontmoeten we elkaar weer bij het graf van Ti (5^e dyn.). Altijd weer bijzonder, wat een kunstenaars zijn hier aan het werk geweest! De laatste ruimte is mijn favoriet: de visvangst met o.a. de vechtende hippo’s, de schrijnwerkers, beeldhouwers en transport van een beeld, scheepsbouw.

Al deze indrukken kunnen we verwerken in de file in Cairo. Het wordt een korte nacht, om 03.00 u. verzamelen! Het lukt allemaal en op *vrijdag 2 november* zijn om 7 uur ’s ochtends op het vliegveld in Aswan. We rijden naar het zuiden. Het zand is veel rossiger dan in het geelzandige noorden.

De eindeloze leegte waardoor we rijden is bijna niet te bevatten.

De tempels van Aboe Simbel (foto Hans van Delft)

Jan Koek geeft een inleiding over Aboe Simbel en Yvonne Buskens vertelt over het “heilig landschap van Beneden Nubië” ten tijde van Ramses II. Zo arriveren wij in de haven van Aswan, waar het cruiseschip Omar el-Khayam ligt. Nadat we zijn ingecheckt worden we met een boot bij Aboe Simbel afgezet. Het late middaglicht valt mooi op de façade van de “kleine” tempel ter ere van de Grote Koninklijke Vrouwe Nefertari. Prachtige voorstellingen, waarbij Nefertari het naos-sistrum schudt of

¹ Iets om in de gaten te houden! www.oxfordexpeditiontoegypt.com

een menat aanbiedt. Op de achterwand staat in haut-reliëf Hathor afgebeeld als koe die tevoorschijn komt uit de Westelijke Berg.

De “grote” tempel van Ramses heeft bij dit bezoek een extra verrassing in petto: Yvonne Buskens wijst ons de reliëfs die veranderd zijn na de bouw en decoratie van de tempel, bijv. een scène waarbij Ramses tussen de bestaande goden is “gepropt”. Jan behandelt de z.g. huwelijksstèle die links voor de façade staat, uit regeringsjaar 34.

Op *zaterdag 3 november* varen we rustig over het kalme water van het Nassermeer terwijl Jan in een van de salons de geschiedenis van Nubië behandelt. De lezing wordt even onderbroken omdat het schip aanlegt bij Qasr Ibrim. We liggen stil voor het eiland dat ooit een flinke heuvel was. Vanaf de top, 60 m. hoog, had men een uitstekend zicht op de rivier en de karavaanroutes door de oostelijke woestijn. We kijken neer op 3000 jaar geschiedenis, een fortificatie, een religieus centrum. We zien de ruïnes van de Koptische kathedraal uit de 4^e -5^e eeuw, wat zuilen, de resten van gebouwen. Pas in 1812 werd Qasr Ibrim verlaten. De grafvelden, schrijnen en graffiti zijn onder water verdwenen.

We voegen ons naadloos in deze wereld van vaste vloerbedekking, koperen trapleuningen en captain's cocktail, als we maar als eerste met de sloep naar de tempels mogen. Even rustig de reliëfs bestuderen voor de waarschuwing klinkt: “De vijand nadert!” of iets van gelijke strekking. Dan wordt alles overspoeld door de overige toeristen, ook van andere schepen. Ze blijven gelukkig niet lang en wij gaan uiteraard pas als laatsten weer terug.

Als eerste bekijken we de tempel van Amada. Klein (25x10 m.), maar o zo mooi. Gebouwd tijdens de regering van Djehoetemes III en Amonhotep II. Gewijd aan Ra-Horachte en Amon-Ra. Een voorhof met vierkante zuilen met o.a. drie Nubische vormen van Horus: Heer van Miam, Heer van Baki, Heer van Boehen. In de tempel zelf: fijn reliëf, soms met prachtige kleuren. Veel graffiti o.a. van Setaoe, Ta-wosret, Sa-ptah, Messoey, alsmede een kopie van de Israëlstèle van Merenptah. Als één blok verplaatst, in z'n geheel op rails gezet en 6 ½ km hoger geplaatst. Dit tempeltje is op zich al een heel dagdeel en een artikel waard...

De tempel van Derr ligt er niet ver vandaan. Dit is een uit de rots gehouwen tempel, een voorhof met nauwelijks herkenbare Osirisbeelden en daarachter een hal met zes zuilen en drie kapellen, waarvan de middelste cultusbeelden bevat van Ptah, Amon-Ra, Ramses zelf en Horachte. Opvallend heldere kleuren. Tenslotte lopen we naar het rotsgraf van Pennoet, gouverneur ten tijde van Ramses VI, en zijn vrouw Takha, priesteres in de tempel van Horus van Miam (=Aniba, waar dit graf oorspronkelijk stond). Fraaie scène van rouwende vrouwen en indrukwekkende Hathor in de Westelijke Bergen.

Thee op het zonnedeck en de captain's cocktail, incl. een toespraak van de manager die uitsluitend in superlatieven spreekt. Vroeg naar bed, want op *zondag 4 november* vertrekken we om 6.30 u. naar de sites. Een allee met sfinxen leidt ons naar de tempel van Wadi es-Seboea (het antieke Per-Amon), die deels vrij staat en deels in de rots is uitgehakt. Fraaie standaarddrager voor de pylon. In de eerste open hof op de zuilen Nubische vormen van Horus; een stoet van zonen en dochters van Ramses II in de tweede open hof. Ook deze tempel werd tot kerk omgedoopt, zodat Petrus nu in de centrale nis is afgebeeld (en Ramses hem vereert).

Het is een flink eind lopen naar de tempel van el-Dakka, die wat hoger ligt. Pa-Serget, de plaats van de scorpioen. Een grote pylon en poort leiden naar de tempel, die c. 220 v. Chr. begonnen werd door de Meroïtische koning Arkamani II. Ook de Ptolemaeën, Augustus en Tiberius hebben het e.e.a. toegevoegd. De tempel is gewijd aan Djehoeti van Pnoebis (met kenmerkende korte pruik met vier veren), Tefnoet en Anoeket. Tefnoet, “de verre godin” wordt als leeuw afgebeeld. Amelia Edwards vond dit een “ruin without beauty”, maar er is sindsdien veel gerestaureerd.

Tenslotte bekijken we nog de tempel van Maharakka, Romeins, gewijd aan Serapis; een kleine, ongedecoreerde ruimte.

We krijgen de gelegenheid om meer van het schip te zien als de manager ons rondleidt door de spoelkeuken, de royal suite, de stuurhut en de machinekamer. De middag wordt doorgebracht op het zonnedek terwijl de oever van het meer langzaam langs glijdt.

Tempel van Kalabsja (foto Nanno Schreuder)

's Avonds vertelt Jan meer over Pnoebs en over de interessante godin Tefnoet. Na het diner is er een "Nubische show" voor de liefhebbers, maar ik geloof dat de meesten vroeg naar bed gaan.

De volgende ochtend (5-11) arriveren we al vroeg in Aswan. Het water in het meer staat zo hoog dat de gewone steiger niet kan worden gebruikt om aan te landen bij Kalabsja, eigenlijk "Nieuw Kalabsja". Op dit terrein liggen de grote tempel met de hoofdgod Mandoelis of Merwel, een zonnegod uit Neder-Nubië, en een aantal kleine monumenten. Deze tempel was de grootste vrijstaande tempel van Neder-Nubië, gebouwd tijdens de laatste Ptolemaeën en keizer Augustus. De muren zijn bedekt met een overvloed aan goden en godinnen, Amelia Edwards noemde dit "such a masquerade of deities".

De rotstempel van Beit el-Wali ("Huis van de Heilige Man") is een hemi-speos, gebouwd tijdens de (vroeg) regering van Ramses II. Gewijd aan Amon-Ra met aan de noordzijde de triade Chnoem-Ramses II-Anoeket en aan de zuidzijde de triade Horus-Ramses II-Isis. De ingangshal toont de overwinningen van Ramses II; veel détails zoals het Nubische dorp op de linkerwand. Beelden van Isis, Horus, Chnoem, Satet en Anoeket in het heiligdom. Veel kleur!

De tempel van de Nubische god Dedoen/Dedwen is in feite slechts een façade tegen de kale rots. Langs de oever liggen de restanten van de tempel van Gerf Hussein, wat zuilen en fragmenten en forse Osiris-figuren. Ernaast de sierlijke kiosk van Kertassi, die ooit bij de ingang van de zandsteengroeven stond. Hathor was patrones van de mijnbouwers en werkers in de steengroeven, dus twee prachtige Hathor-hoofden staan op de zuilen bij de ingang.

We varen met de sloep terug naar de Omar el-Khayam en halen de bagage op. We vertrekken met een grote bus naar Aswan en checken in in het hotel. 's Middags vertrekt de groep naar het Sehel-eiland, rijk aan inscripties. Meest beroemd is de z.g. hongersnood-stèle. Enkele onvermoeibaren gaan

nog naar het Nubisch Museum. 's Avonds mag ik een praatje houden over de betekenis en functie van de wabet in de latere tempels, toegespitst op de wabet in de tempel van Philae.

Dinsdag 6 november: Qoebet el-Hawa met de graven van de gouvorstens tijdens het Middenrijk. Met een bootje over de Nijl en een flinke klim naar boven. Yvonne Buskens geeft een inleiding over de graven in deze periode in het algemeen en die van Mehoe en Sabni in het bijzonder. Dit dubbelgraf met ronde en vierkante zuilen bekijken we uitgebreid. Langs een smal, stenig pad komen we bij de andere graven: Sarenpoet II; Harchoef en Sarenpoet I, grootvader van II. Bij elk graf vertelt Yvonne interessante détails, zoals bij de autobiografische tekst op de façade van het oudste en meeste bekende graf van Harchoef, die vier handelsexpedities leidde naar Yam.

De lange, zanderige trappen weer af, met een bootje terug naar de overkant.

's Middags gaan we naar de tempel van Philae. Een hoogtepunt voor mij persoonlijk was het bezoek aan de wabet in deze tempel. Om samen met mijn groepsgenoten de scènes te bestuderen waar ik de vorige avond een lezing over had gegeven was een bijzondere ervaring. In de Hathor-tempel vertelt Jan nog een verhaal over de woedende Sechmet die bij terugkomst in Egypte moest worden gekalmeerd middels muziek.

's Avonds inpakken en met een nachtvlucht terug naar Cairo. Dit betekent wel dat we nog voldoende tijd hebben voor een piramide of twee, drie.

Op deze 7e november stond een bezoek aan Sakkara-Noord op het programma, maar omdat op 1 november de bus vastliep op weg naar Sakkara-Zuid hebben we op die middag toen Sakkara-Noord al bezocht. En ja, op 7 november stond ook Memfis gepland, maar omdat het bezoek aan Aboesir was mislukt op 26 oktober zijn we toen alvast naar Memfis geweest. Bent u daar nog?

We gaan naar Sakkara-Noord, naar de piramide van Oenas. Die is gelukkig open voor publiek. Diep door de knieën en goed bukken en daar zijn de wanden vol Piramideteksten, prachtige hiërogliefen. Het licht gaat uit en de bewaker schijnt met zijn lantaarn op de wanden ter weerszijden van de stenen sarcofaag; in het strijklicht zien we een reliëf verschijnen van farao die zijn vijanden neerslaat, iets dat gewoonlijk niet te zien is! De "kannibalentekst" leest Bep maar ergens anders voor, want daarvoor heeft de bewaking geen geduld. We lopen vanaf de piramide de causeway af, helemaal naar beneden tot de daltempel. De lunch krijgen we aangeboden door de Egyptische reisorganisatie, als compensatie voor zoveel ongemak; de (dure) drankjes moeten we echter zelf betalen.

Op weg in Sakkara Zuid (foto Yvonne Buskens)

De middag is gereserveerd voor de monumenten in Sakkara-Zuid. We lopen rond de piramide van Pepi II en gaan dan in de richting van de Mastaba el-Faraoen, het graf van Sjepseskaf (4^e dyn.) Tot mijn verbazing en grote vreugde mogen we de mastaba in. Heel laag, heel donker, houten latten in de zanderige helling naar beneden. De valstenen zijn goed te zien, deze worden door een stapel keien op hun plaats gehouden. Een diepe, diepe gang leidt naar een eerste, ongedecoreerde, ruimte in het binnenste van de mastaba. Nog een lage gang door kruipen en je komt in de tweede ruimte, de grafkamer (?), eveneens met een hoog, schuin toelopend dak. De duisternis kun je haast proeven. Na deze spannende ervaring zijn we teruggegaan naar Pepi II om de dodentempel bij de piramide te bekijken. Fragmenten met fijn reliëf. Als we terug zijn bij de busjes blijkt dat we niet naar het piramidecomplex van Pepi I en Djedkare Asosi kunnen, terwijl dat wel de bedoeling was. Volgens de inspecteur hebben we alleen permissie voor Pepi II. Dus: terug naar het hotel, in de file. We drinken gezamenlijk iets op het terras, er worden praatjes gehouden en enveloppen aangeboden. Weer vroeg naar bed, want om 6.30 u. moeten we klaar zijn voor vertrek.

Als uitsmijter worden we op de laatste dag vlak voor vertrek in de verkeerde terminal afgezet. Sommigen zijn al bij de veiligheidscheck, hebben hun schoenen al uit. De bus was vertrokken, bus weer oproepen, bagage weer ingeladen (zucht).

Ik wil Jan en Bep Koek dan ook speciaal bedanken voor al hun inspanningen om deze reis voor ons zo goed mogelijk te laten verlopen, Huib van Verseveld voor zijn organisatorische ondersteuning en onverwoestbare humeur en mijn reisgenoten voor hun discussies, geduld, humor en positieve instelling!

Tempel van Seti I te Abydos (foto Jan Koek)

Reizen

Luxor en Abydos (o.l.v. Jan Koek), zondag 7 april t/m donderdag 18 april 2019

Zie <https://www.mehen.nl/activiteit/reizen> Er zijn nog enkele plaatsen.

Dahabiyareis Cairo-Luxor-Aswan (o.l.v. Huib van Verseveld), 17 oktober t/m 7 november 2019

Eigenlijk zijn het drie reizen ineens, u kunt dus ook uit drie mogelijkheden kiezen. Bezocht worden o.a. Cairo, Beni Hassan, Toena el Gebel, Amarna, Sohag, Abydos, Dendera en Luxor. Het tweede deel van de reis begint (of gaat verder) in Luxor, vervolgens Esna, Edfoe, Kom Ombo en Aswan.

Zie <https://www.mehen.nl/activiteit/reizen>

Cairo, Gizeh en Sakkara (o.l.v. Fania Kruijf), 8 t/m 17 november 2019

Voorlopig programma: twee dagen om Sakkara te bezoeken, twee dagen om Gizeh te bezoeken, een dag naar Tanis en Boebastis, het Egyptisch Museum, het Museum van Egyptische Civilisatie en het Textielmuseum. Nadere informatie volgt.

Nieuwe tentoonstellingen (Ingrid van Sprakelaar)

In deze rubriek gaat het om nieuw bekend geworden tentoonstellingen of verlengingen; alle tentoonstellingen met voorwerpen uit het oude Egypte vindt u op onze website onder "Tentoonstellingen".

Onder "Musea" vindt u een lijst van musea over de gehele wereld met Egyptische objecten. Let u ook op de zogenoemde kleine collecties. De lijsten worden regelmatig bijgewerkt. Indien u de komende tijd naar de ons omringende landen gaat, raadpleeg de lijst, misschien is er net in die stad waar u bent, ook iets uit Egypte. De tentoonstellingen worden met sterren aangeduid, zodat u (ongeveer) weet of de tentoonstelling de moeite waard is.

Een tentoonstelling zonder * = een tentoonstelling met enkele Egyptische voorwerpen, een tentoonstelling met * = kleine tentoonstelling over Egypte, met ** = middelgrote tentoonstelling over Egypte en een tentoonstelling met *** = belangrijke tentoonstelling over Egypte.

BELGIË

- Morlanwelz, Musée royal du Mariemont: ** Linnen en wol. Egyptisch textiel van het 1ste millennium. Van februari t/m 26 mei 2019. Meer dan 200 stukken textiel, met hun restauratiegeschiedenis. <https://www.mehen.nl/events/la-laine-et-le-lin-textiles-egyptiens-de-lantiquite-tardive-wol-en-linnen-egyptisch-textiel-uit-de-late-oudheid/>

DUITSLAND

- Bad Homburg, Römerkastell Saalburg: Drauf Geschissen! Eine kleine Kulturgeschichte des Stillen Örtchens. Van 12 april t/m 20 oktober 2019.

Riolerings en toiletten met een oud-Egyptische toiletzitting.

<https://www.mehen.nl/events/drauf-geschissen-eine-kleine-kulturgeschichte-des-stillen-ortchens/>

- Völklingen, Weltkulturerbe Völklinger Hütte: ** PharaonenGold. 3000 Jahre altägyptischer Kultur aus internationalen Privatsammlungen. Van 11 mei t/m 24 november 2019.

140 gouden voorwerpen uit privécollecties.

<https://www.mehen.nl/events/pharaonengold-3000-jahre-altagyptischer-kultur-aus-internationalen-privatsammlungen/>

Palet van Narmer

EGYPTE

- Caïro, Egyptisch Museum: * De oorsprong van de Egyptische Staat in het 4e millennium. Tot ca. 13 februari 2019. 110 voorwerpen.

<https://www.mehen.nl/events/de-oorsprong-van-de-egyptische-staat-in-het-4e-millennium/>

- Caïro, Egyptisch Textielmuseum: * God is love. T/m 31 maart 2019.

Koptisch textiel uit Bagawat, Charga-oase. <https://www.mehen.nl/events/god-is-love/>

ITALIË

- Brescia, Natuurhistorisch Museum: Una moderna "CAMERA DELLE MERAVIGLIE": Mummie Egizie tra Storia, Scienza e Tecnologia (Een modern rariteitenkabinet: Egyptische mummies in de geschiedenis, wetenschap en technologie). Van 12 december 2018 - onbekend.

27 mummie(onderdelen) met onderzoeksresultaten.

<https://www.mehen.nl/events/una-moderna-camera-delle-meraviglie-mummie-egizie-tra-storia-scienza-e-tecnologia-een-modern-rariteitenkabinet-egyptische-mummies-in-de-geschiedenis-wetenschap-en-technologie/>

- Genua, Museo di Archeologia Ligure en Biblioteca Centrale Berio: * Avventure in Egitto. T/m 17 februari 2019. Gerestaureerde tekeningen van Ippolito Rosellini.

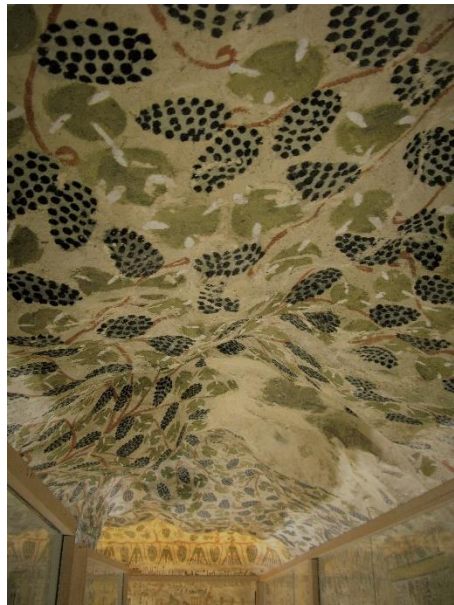
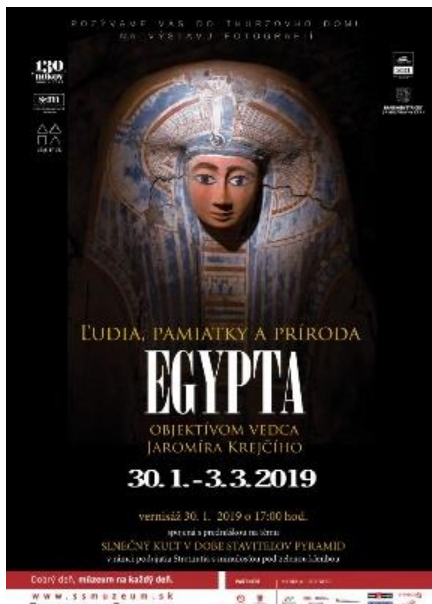
<https://www.mehen.nl/events/avventure-in-egitto/>

- Rome, Accademia d'Egitto: Viaggio in Egitto. Le fotografie di Antonio Beato nell'Archivio TCI. Van 24 januari 2019 t/m 22 februari 2019. 48 oude foto's.

<https://www.mehen.nl/events/viaggio-in-egitto-le-fotografie-di-antonio-beato-nellarchivio-tci/>

- Turijn, Egyptisch Museum: * Archeologia dell'invisibile (Archeologie van het onzichtbare). Van 12 maart 2019 – 1 juni 2019. Resultaten van o.a. ct-scans van de mummies van Cha en Merit.

<https://www.mehen.nl/events/archeologia-dellinvisibile-archeologie-van-het-onzichtbare/>

TT 96 met wijnranken

OOSTENRIJK

- Wenen, Kunsthistorisches Museum: Rothko (voorlopige titel). Van 12 maart t/m 30 juni 2019.

Moderne kunst tussen de oude voorbeelden. <https://www.mehen.nl/events/rothko-voorlopige-titel/>

- Wenen, Papyrusmuseum der Österreichischen Nationalbibliothek: *In vino veritas. Wein im Alten Ägypten. Van 14 juni 2019 t/m 12 januari 2020. Documenten en voorwerpen over druiven en wijn.

<https://www.mehen.nl/events/in-vino-veritas-wein-im-alten-egypten/>

SLOWAKIJE

- Banská Bystrica, Museum van Centraal Slowakije: Foto's van Jaromír Krejčí. Van 30 januari t/m 3 maart 2019. Foto's van mensen, monumenten en natuur van de egyptoloog Jaromír Krejčí.

<https://www.mehen.nl/events/fotos-van-jaromir-krejci/>

VATICAANSTAD

- Vaticaanstad, Vaticaanse Musea: * Collezioni in dialogo: Un capolavoro del Museo Egizio di Torino raccontato dai Musei Vaticani (Collecties in dialoog: Een meesterwerk uit het Egyptisch Museum in Turijn verteld door de Vaticaanse Musea). T/m 30 juni 2019.

Turijns granieten beeld van knielende Amonhotep II in kleine tentoonstelling.

<https://www.mehen.nl/events/collezioni-in-dialogo-un-capolavoro-del-museo-egizio-di-torino-raccontato-dai-musei-vaticani-collecties-in-dialoog-een-meesterwerk-uit-het-egyptisch-museum-in-turijn-verteld-door-de-vaticaanse-mu/>

VERENIGD KONINKRIJK

- Edinburgh, National Museum of Scotland: *** Ancient Egypt Rediscovered. Vanaf 8 februari 2019. Heropende Egyptische afdeling met o.a. intacte grafvondst uit Qoerna, ring van Nefertiti en dubbele mummiekist.

<https://www.mehen.nl/events/ancient-egypt-rediscovered/>

- Londen, The British Library: Writing: Making Your Mark. Van 26 april t/m 27 augustus 2019.

Hiërogliefen, en een wasplankje van een kind in Egypte dat Griekse les kreeg.

<https://www.mehen.nl/events/writing-making-your-mark/>

- Londen, Petrie Museum: * Sounds of Roman Egypt, Van 22 januari t/m 22 april 2019.

Opnamen van replica's van muziekinstrumenten, plus de originelen.

<https://www.mehen.nl/events/sounds-of-roman-egypt/>

VERENIGDE STATEN

- Ann Arbor, Kelsey Museum of Archaeology: Kelsey Contemporaries: Randal Stegmeyer. Van 7 februari t/m 26 juli 2019. Retrospectief van de 'huisfotograaf'.

<https://www.mehen.nl/events/kelsey-contemporaries-randal-stegmeyer/>

- Cincinnati, Cincinnati Museum Center: *** Egypt: The Time of Pharaohs. Vermoedelijk van 14 februari 2019 t/m 18 augustus 2019. Meer dan 400 voorwerpen uit grote musea, eerder te zien in Rosenheim (DE) en Victoria (CA).

<https://www.mehen.nl/events/egypt-the-time-of-pharaohs/>

- New York, The Metropolitan Museum of Art: Jewelry. The body transformed. T/m 24 februari 2019. O.a. bloemenkrans Toetanchamon en sieraden van echtgenotes van Djehoetemes III.

<https://www.mehen.nl/events/jewelry-the-body-transformed-2/>

Armband met katjes, echtgenote van Djehoetemes III, MMA, New York (foto Jan Koek)

- New York, The Metropolitan Museum of Art: Monumental Journey: The Daguerreotypes of Girault de Prangey. Van 30 januari t/m 12 mei 2019. 120 allervroegste foto's.

<https://www.mehen.nl/events/monumental-journey-the-daguerreotypes-of-girault-de-prangey/>

- Philadelphia, University of Pennsylvania Museum: ** Ancient Egypt: From Discovery to Display. Vanaf 23 februari 2019. Veel voorwerpen van de grote Egyptische afdeling die wordt gerenoveerd, staan nu hier met hun geschiedenis van vondst tot vitrine.

<https://www.mehen.nl/events/ancient-egypt-from-discovery-to-display/>

- Raleigh, North Carolina Museum of Art: * What in the World Is a Grain Mummy? Van 20 juli 2019 t/m 8 januari 2020. Graanmummie met mummiekist, de functie hiervan en het belang van graan. <https://www.mehen.nl/events/what-in-the-world-is-a-grain-mummy/>

- St. Louis, Pulitzer Arts Foundation: * Striking Power: Iconoclasm in Ancient Egypt. Van 22 maart t/m 24 augustus 2019. 40 meesterwerken uit het Brooklyn Museum, beschadigd door beeldenstormen, en hun gave tegenpolen.

<https://www.mehen.nl/events/striking-power-iconoclasm-in-ancient-egypt/>

ZUID-AFRIKA

- Kaapstad, Iziko Museums of South Africa: Kemet: Life in Ancient Egypt. T/m 1 december 2019.

Aan de Egyptische afdeling hebben studenten *augmented reality* toegevoegd.

<https://www.mehen.nl/events/kemet-life-in-ancient-egypt/>

ZWITSERLAND

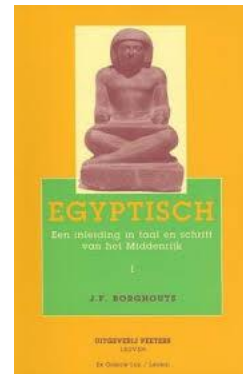
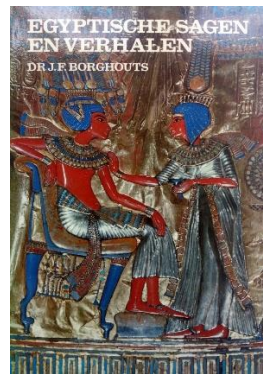
- Bazel, Antikenmuseum Basel und Sammlung Ludwig: * nackt! Die Kunst der Blösse. T/m 28 april 2019. Standverschuil, erotiek en naakte goden, ook in Egypte.

<https://www.mehen.nl/events/nackt-die-kunst-der-blosse/>

In memoriam prof. dr. J.F. Borghouts

Op 15 september 2018 overleed op 79-jarige leeftijd prof. dr. Joris F. Borghouts. Hij werd geboren in 1939 in Ginneken. Hij promoveerde in 1971 te Leiden op "*The magical texts of Papyrus Leiden I 348*". Vanaf 1976 was hij werkzaam als wetenschappelijk medewerker egyptologie aan de Rijksuniversiteit Leiden. Per 1 januari 1986 werd hij aangesteld als gewoon hoogleraar egyptologie; hij hield zijn oratie op 2 december 1986 onder de titel "*Nieuwjaar in het oude Egypte*". Zelf heb ik in het begin van de negentiger jaren van de vorige eeuw colleges Egyptische godsdienst bij hem gevolgd. Per 1 juli 2004 ging hij met emeritaat, zijn opvolger is prof. dr. Olaf E. Kaper.

Ook na zijn emeritaat bleef hij werkzaam bij het in Leiden gevestigde Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten en begeleidde hij nog promovendi.

Borghouts schreef het bekende boek *“Egyptische sagen en verhalen”* dat voor het eerst verscheen in 1974 en waarvan nog in 1988 een negende druk uitkwam. Verder schreef hij onder meer: *“Egyptisch. Een inleiding in taal en schrift van het Middenrijk. I. Grammatica en Syntaxis. II. Tekenslijsten, Oefeningen, Bloemlezing”*. Sinds 1999 was Borghouts lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

Polo's en T-shirts bedrukt met het Mehen-logo

De mogelijkheid bestaat om polo's e/o T-shirts te bestellen met het logo van Mehen. Het logo kan op de borst e/o op de rug aangebracht worden.

De polo met alleen een logo (klein) op de borst kost € 21,=; met het logo op de rug € 24,= en met het logo op borst en rug € 27,=. Hierbij komen nog de verzendkosten. De polo is van ringgesponnen katoen en voorgekrimpde dubbel piqué gebreide stof. DryBlend® technologie: Sneldrogende werking Met gebreide kraag met ribbelpatroon en manchetten, transfer label, versterkte knoopsluiting en twee qua kleur passende knopen. Verder nog zijnadelen en zijsplitten en dubbele naad aan de zoom.

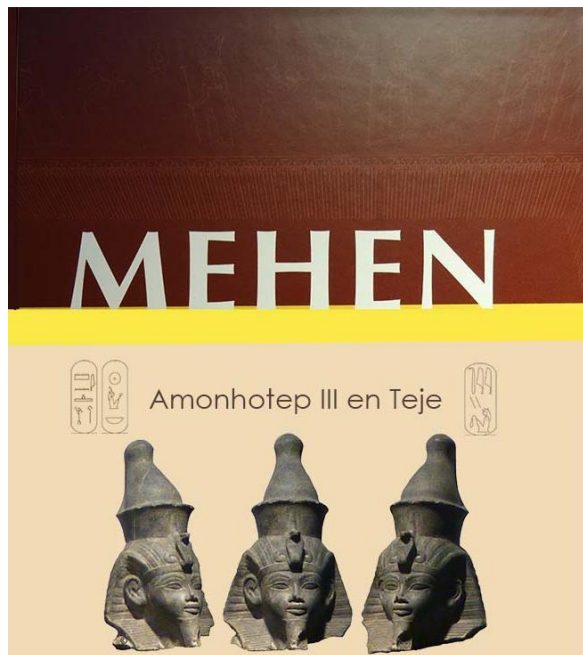
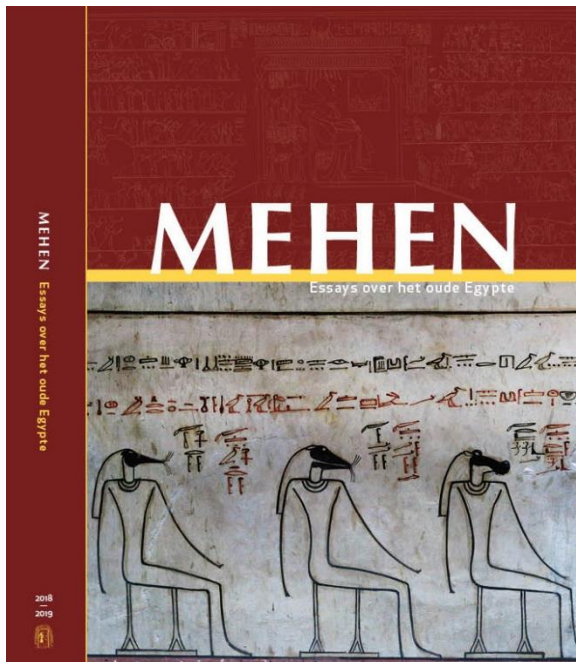
Voorbeelden van een polo en van een T-shirt

Het T-shirt met alleen een logo (klein) op de borst kost € 14,=; met het logo op de rug € 17,= en met het logo op borst en rug € 20,=. Hierbij komen nog de verzendkosten. Het T-shirt is met naadloze dubbel gestikte kraag, mouwen en onderboord. Versterkte nek en schoudernaad en met Tear Away Label.

U kunt kiezen uit verschillende kleuren en de maten S, M, L, XL en XXL (voor heren ook nog 3XL, 4XL en 5XL). Uw bestellingen kunt u aan ons doorgeven.

Publicatie boeken Mehen

Het heeft wat langer geduurd dan verwacht, maar als alles nu goed gaat, komen in maart twee boeken van Mehen uit.

Ten eerste het boek Mehen, Essays over het oude Egypte 2018-2019, met twaalf artikelen van diverse auteurs:

- S. Moser: De Egyptische collectie in het museum in Triëst
- F. Vink: Titelscarabeeën uit het late Middenrijk
- L. Zonhoven: De ezelpoot als hiëroglief
- A. Dodson: Het mysterie Nefertiti
- G. Modonesi: Mystiek van de wijn
- A. Niwiński: Iconografie van post-Rammesidische kisten
- J. Koek: De meerval in het oude Egypte
- D. Raue: Opgravingen in Heliopolis
- T. v.d. Vegt: Smenchkara
- J. Russell: Het Boek van de Maag in papyrus Ebers
- E. Pischikova: Opgravingen in het zuidelijk Asasif
- J. Koek: fotoreportage Tempels in het platte vlak

Het tweede boek wordt een speciale uitgave over Amonhotep III en Teje geschreven door Hermine van Rooy met heel veel foto's.

Boekenverkoop Mehen

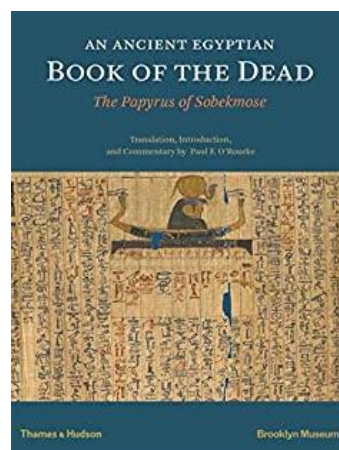
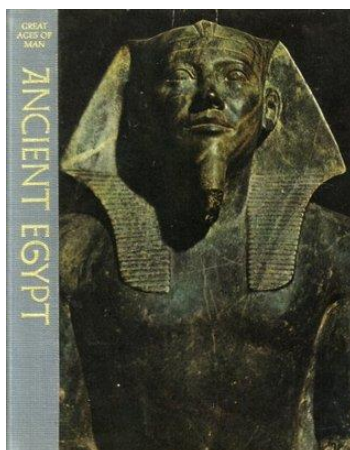
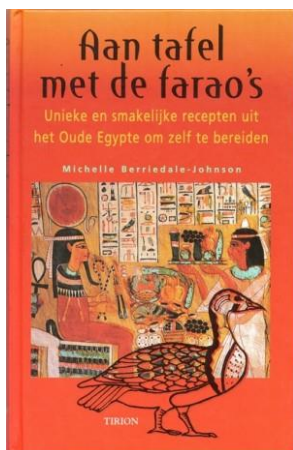
Mehen ontvangt regelmatig boeken voor de bibliotheek. Dubbele boeken worden voor een zacht prijsje verkocht, de opbrengst gaat naar het goede doel. Prijzen zijn excl. verzendkosten. De boeken kunnen ook opgehaald worden in het Mehen Studiecentrum tijdens de lezingen of na afspraak. Indien er meerdere personen zijn die een boek willen kopen, dan gaat het naar de eerste die reageert.

J. Baines/J. Malek

Atlas van het oude Egypte (1995)

€ 7,50

M. Berriedale-Johnson	Aan tafel met de farao's. Unieke en smakelijke recepten uit het oude Egypte om zelf te bereiden	€ 2,50
M. Bierbrier	The Tombbuilders of the Pharaohs	€ 5,00
L. Casson	Ancient Egypt (Time life books)	€ 3,50
W.M. van Haarlem/R.A. Lunsingh Scheurleer	Gids voor de afdeling Egypte. Allard Pierson Museum Amsterdam (1986)	€ 2,50

W.J. de Jong	Het hart van de Amontempel in Karnak	€ 5,00
W.J. de Jong	Egypte's historie in een notepad	€ 2,50
M. Moran	Nefertiti (Roman in het Engels)	€ 2,50
P.F. O'Rourke	An ancient Egyptian Book of the Dead. The Papyrus of Sobekmose. Een gloednieuw exemplaar	€ 30,00
M.J. Raven	Mummies onder het mes	€ 5,00
H.D. Schneider/R. Freed	Farao's van de zon. Het tentoonstellingsmagazine Nederlands-Engelse editie	€ 2,50
J. Tyldesley	Hatchepsut. The female pharaoh	€ 3,00
J.A. West	De tempel van de mens. Visie op de wijsheid van het oude Egypte	€ 5,00

Voor alle betalingen inzake Mehen: rekeningnummer NL86INGB0671936387, BIC: INGBNL2A t.n.v. mevrouw B.J. Koek-Overvest e/o de heer J.G. Koek te Elst (U.).

De Egyptische wetenswaardigheden en het opgravingsnieuws door Petra Lether ontvangt u in de loop van maart separaat.

Wij hopen u binnenkort weer bij één van onze activiteiten te ontmoeten.

Met vriendelijke groeten,
namens het bestuur van "Mehen"

Bep en Jan Koek